

2025-05-19

Socialdepartementet Diarienummer: S2025/00416

Remissvar Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare (SOU 2025:15)

Sammanfattning

Utredningen med dess förslag ska kunna ses som en verktygslåda i arbetet med personer i långvarigt bidragsberoende. Delar av remissen anses vara av en god moderniserad utveckling till försörjningsstöd vilket tillstryks i detta remissvar. Det avser framför allt förslagen om beloppen för olika poster ska anges samt en moderniserad riksnorm. Andra delar anses idag vara oklara och sakna tydliga riktningar och svar vid genomförandet. Vilket framgår framför allt i förslagen om de två bidragstaken som behöver analyseras noggrant med vad de kan få för konsekvenser. Det framgår att båda förslagen kan komma leda till att vissa hushållsgrupper med många barn kan behöva leva under en skälig levnadsnivå.

Verksamhetsområde arbetsmarknad som delar förvaltning med verksamhetsområde försörjning i Örebro kommun vill tillsammans betona vikten av att bidragstagarnas förutsättningar och kompetens som inte matchar med de arbeten som finns att söka på arbetsmarknaden idag. Ur detta perspektiv kan det ses som att bidragstagarna inte blir självförsörjande bara utifrån bristande drivkrafter, utan även brist på rätt förutsättningar till att etablera sig på arbetsmarknaden.

2025-05-19

Beslutsunderlag

Remissvar, daterat 2025-02-25

Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare, volym 1 & 2 (SOU 2025:15)

Förslag till beslut

Gymnasie- och arbetsmarknadsförvaltningens förslag till Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden

- Remissvaret antas och överlämnas till Socialdepartementet

Ärendet

Bidragstak

Båda förslagen gällande bidragstak 1 och 2 har delvist mött kritik för att de kan leda till ökad segregation och kriminalitet, samt att de kan strida mot barnkonventionen vilket även framgår i utredningens egen konsekvensanalys. Båda förslagen kan komma att påverka stora barnfamiljer. Försörjningsstödet ska minskas, för varje barn utöver tre, med hälften av den genomsnittliga kostnaden i riksnormen.

Försörjningsstöd är redan det yttersta skyddsnätet och avser existensminimum i beloppsnivå. Minskas bidragen med ett antal tusen täcker det inte kostnaderna som alla i hushållet har. Försörjningsstöd beräknas på belopp per person i hushåll och samtliga bidrag utöver försörjningsstöd räknas med som en inkomst. Denna konsekvens har Sveriges kommuner och Regioner lyft problematiken kring under gemensam remisskonferens.

2025-05-19

Utifrån ett barnperspektiv kommer det leda till att det främst är barnen som drabbas av bidragstak eftersom det avser alla hushåll med fler barn än tre.

Förslag 1 i bidragstaket innebär att det skulle vara lätt för målgruppen att få och behålla ett heltidsarbete över tid då det beskrivs som en drivkraft bort från bidrag. Många i målgruppen har dock svårt att etablera sig på den öppna arbetsmarknaden och behöver utbildning och stöd innan det kan bli aktuellt med ett arbete som håller över tid. Därav kan det bli svårt att få bidragstak 1 att leda till rätt effekt.

Båda förslagen innebär att vissa hushållstyper kan komma att leva under skälig levnadsnivå i förhållande till de kostnader som ett hushåll har. Frågan kring lönenivåer i förhållande till inflationen blir också viktigt då en låginkomsttagare med barn, som arbetar, alltså kan leva under existensminimum. Utifrån detta kan fattigdomen i Sverige öka, både om familjen fortsatt erhåller ekonomiskt bistånd eller lyckas få ett arbete.

Bidragstaket bedöms även komma att slå hårt mot sammanboende hushåll som inte erhåller ersättningar som avser de som är ensamboende hushåll med barn. Detta i sin tur kommer inte leda till skäliga levnadsförhållanden samt en ojämlikhet vad gäller hur ett hushåll kan komma att se ut. Kan finnas en överhängande risk att det skapas en systematik i att sträva efter enkelhushåll utifrån att den gruppen gynnas mest av bidragstak, trots att detta inte föreligger i realiteten. Detta kan ses som en risk ur ett bidragsbrottsperspektiv som behöver beaktas vid ett eventuellt införande av bidragstak. Därav behöver bidragstak 1 och 2 noggrant analyseras vad de får för konsekvenser.

Internet och telefon inkluderas i normen

2025-05-19

Verksamhetsområde försörjning är positivt inställda till förslaget att internet och telefon inkluderas i normen då det har eftersökts en längre tid. Bistånd till internet och telefon beviljas idag separat och är en rättighet enligt Socialstyrelsen och det blir mer likvärdigt om dessa poster ingår i normen på ett moderniserat sätt. Riksnormen behöver moderniseras då det idag finns poster som inte alls motsvarar de behov som individer har i dagens samhälle.

Belopp för olika poster och ny modell för uppräknings

Förslaget att beloppen för olika poster ska anges anses vara bra då Verksamhetsområde Försörjning i Örebro redan idag räknar ut beloppen för posterna. Dels för att kunna utbetala endast valda delar av försörjningsstödet, dels för att tydliggöra för klienter hur mycket bistånd som de får till de olika posterna. Genom att redan ha fasta belopp, och att ha samma riksnorm för hela landet, underlättar och gör det jämligt oavsett vilken kommun du tillhör. Förslaget med en ny modell för uppräknings är positivt om den anpassas efter hushållens verkliga behov. Dock ser vi farhågor med förslagen på bidragstak i förhållande till detta eftersom det då kan bli svårt för större hushåll att klara av sin ekonomi då inkomsterna stryps. Detta är speciellt att beakta utifrån ett barnperspektiv då barnen kan drabbats negativt. Detta är inte i linje med jämlika och jämställda levnadsvillkor, som portalparagrafen i socialtjänstlagen vilar på.

Läkarintyg vid sjukdom mer än sju dagar

I avsnittet gällande läkarintyg vid sjukdom mer än sju dagar avstyrker Örebro kommun förslaget. Örebro kommun har idag en samverkan med vården som innebär att när en person vänder sig till sjukvården kan den få ett enkelt intyg avseende erhållen vård. Detta intyg är *inte att likställas med sjukskrivning* utan visar

2025-05-19

endast att personen varit hos sjukvården, vem den träffat, orsaken till besöket och pågående eller planerade åtgärder. Detta gäller om personen inte har någon SGI hos Försäkringskassan. I dessa fall ska en planering upprättas med den enskilde, men det kan, utifrån vad som framkommer på intyget, behövas en kontakt med sjukvården. Kontakt kan då i första hand tas med rehab koordinator eller annan lämplig funktion som finns på vårdenheten.

Syftet är då att inhämta information om till exempel medicinska hinder eller begränsningar och behov av eventuella anpassningar vid planering av insatser, och under vilken period eventuella begränsningar bedöms kvarstå. Det är bara om personen har SGI och ska göra en sjukanmälan till Försäkringskassan som verksamheten använder sig av vanliga läkarintyg.

Utifrån detta anser vi att förslaget kan bidra till att fler sjukskriver sig och att det då blir svårare att planera insatser för dessa personer och samplanera vård och rätt insats. Vården i Region Örebro anser att detta sätt fungerar och skulle man återgå till läkarintyg vid försörjningsstöd samt SGI 0, och vid korttidsfrånvaro, skulle vi riskera hög belastning till vården som verksamheten nu avhjälpit med det systemet som använts idag.

Modernisering av riksnorm och olovlig andrahandsuthyrning

Gällande modernisering av riksnormen som innebär att uppdatera och justera de belopp som används för att beräkna försörjningsstöd, så att de bättre speglar aktuella levnadskostnader och ekonomiska förhållanden. Genom att justera riksnormen för att bättre spegla aktuella levnadskostnader kan låginkomsttagare få ett mer adekvat försörjningsstöd som täcker deras grundläggande behov.

Förslaget som avser olovlig andrahandsuthyrning minskar risken för fusk med

2025-05-19

olagliga andrahandsuthyrningar, dock vet vi att många klienter har svårt att få ett förstahandskontrakt på grund av inga, eller låga inkomster samt skulder. Farhågan är att människor i högre utsträckning blir vräkta och således bostadslösa. Detta är inte i linje med det vräkningsförebyggande arbetet vi gör och att det finns en nollvision för barnfamiljer att bli utan bostad.

Dock kan det på sikt leda till att en mer legaliserad form av godkänd andrahandsuthyrning där hyresgästen ansöker om godkännande från hyresvärd att få hyra ut i andrahand. Detta kommer leda till minskad risk för felaktiga utbetalningar och mer korrekta folkbokföringar. Det kommer bli mer påtagligt och tydligt för respektive kommun att motivera till ett behov av att skapa/bygga hyreslägenheter i en mer korrekt utsträckning.

Det som inte framgår tydligt i utredningen och önskas förtydligas är om socialnämnden kan använda sig av rådrum vad som gäller vid upptäckt av olovlig andrahandsuthyrning i syfte att den enskilde ska kunna lösa sin boendesituation på ett korrekt sätt över en kontrollerad tid i syfte att motverka hemlöshet.

Utökad uppgiftsskyldighet

En utökad uppgiftsskyldighet mellan Arbetsförmedlingen och socialnämnden kommer medföra ett ökat behov av samarbete och tydligare samverkan med biståndstagaren i fokus. Det förutsätter att Arbetsförmedlingen är rustad och har resurser för att möta upp detta med socialnämnden. Det framgår i utredningen att "en god samverkan kan bidra till en helhetsbild av den arbetslöses behov och att rätt insatser kan sättas in i ett tidigt skede" vilket Verksamhetsområde försörjning i Örebro kommun ställer sig positiva till.

Det är ändå problematiskt att utredningen visar att det idag inte finns någon

2025-05-19

tydlig ansvarsfördelning mellan stat och kommun, och att det inte kommer med några konkreta åtgärdsförslag. Detta försvårar arbetet då det också, enligt statistik, ser olika ut i olika kommuner avseende samarbetet. Då Arbetsförmedlingen mer frekvent ändrar regelverk och organisering bidrar detta också till en osäkerhet från kommunens sida om vad som gäller och det är svårt att följa de överenskommelser som kommunerna har med Arbetsförmedlingen.

Nima Poushin
Förvaltningsdirektör

Handläggare i ärendet

Caroline Malmquist
Sakkunnig

Catherine Lundin Sulayman
Verksamhetsutvecklare